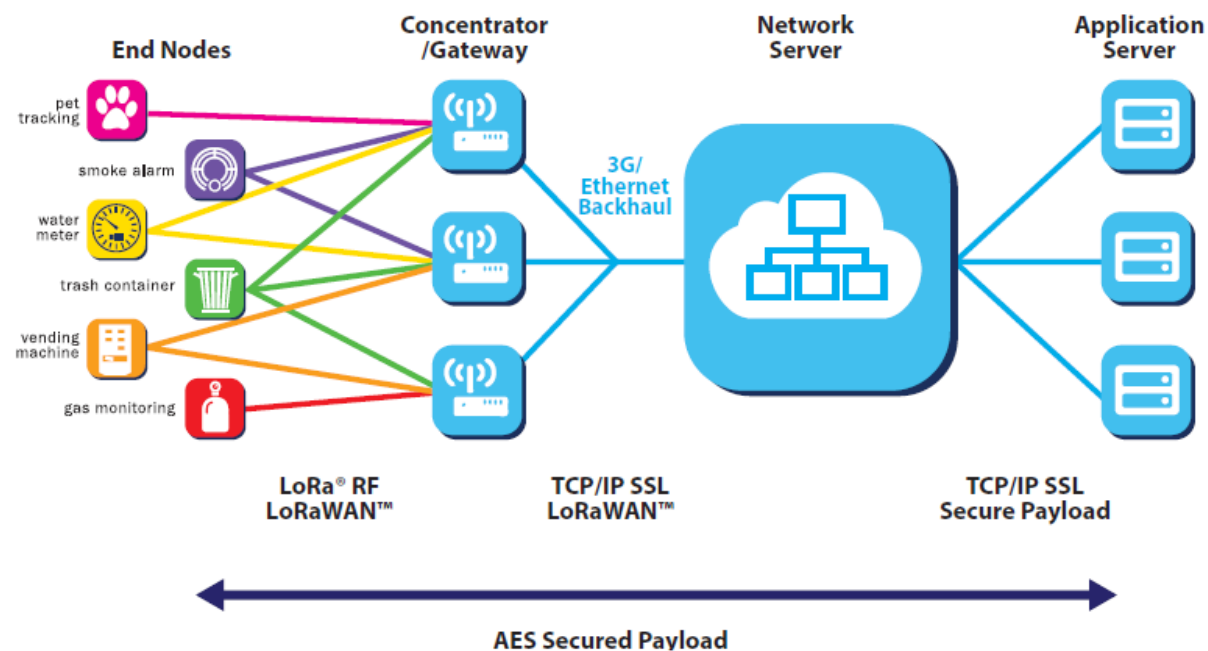

LoRaWAN

- LoRaWAN spada u klasu LPWAN komunikacionih tehnologija
- Najvažniji elementi sistema:
 - **Krajnji uređaj, Senzorski uređaj, senzorski čvor (eng. End Device, Node, Mote)** - uređaj sa niskom potrošnjom energije opremljen komunikacionim modulom
 - **Koncentrator (eng. Gateway)** - uređaj koji komunicira sa senzorskim čvorovima i prosleđuje poruke od i ka mrežnom serveru
 - **Mrežni server (eng. Network Server)** - računar koji služi kao sprega između koncentratora i aplikacionih servera
 - **Aplikacioni server (eng. Application Server)** - server na kojem se nalazi korisnička aplikacija
 - **Uplink poruka** - poruka koja se prosleđuje od senzorskog čvora ka aplikaciji
 - **Downlink poruka** - poruka koja se prosleđuje od aplikacije ka senzorskom čvoru

LoRaWAN parametri*

- LoRaWAN koristi više različitih brojeva za identifikaciju čvorova, koncentratora i aplikacija:
 - **DevEUI**: - 64-bitni identifikator senzorskog čvora (jedinствен)
 - **DevAddr**: 32-bitna adresa uređaja (ne mora biti jedinstvena)
 - **AppEUI**: 64-bitni identifikator aplikacije
 - **GatewayEUI**: 64-bitni identifikator koncentratora (jedinствен)
- Prilikom bežične komunikacije, koristi se dinamička 32-bitna adresa uređaja (DevAddr), koja ima fiksni 7-bitni prefiks vezan za mrežu (0x26 ili 0x27 u slučaju TTN mreže)
- Preostalih 25 bita dodeljuju se uređaju prilikom procesa aktivacije
- Postoje dva načina aktivacije:
 - **ABP** (eng. Activation By Personalization)
 - **OTAA** (eng. Over-The-Air Activation)

**Ovi parametri su aktuelni za verziju protokola 1.0.3, koja je implementirana u okviru biblioteke LMIC*

Aktivacija LoRaWAN uređaja

ABP (Activation By Personalization)

- U firmware uređaja se unapred upisuju parametri, koji su ujedno poznati i mreži, odnosno aplikaciji:
 - Adresa uređaja (**DevAddr**)
 - Ključ za enkripciju u bežičnoj mreži (**NwkSKey**)
 - Ključ za enkripciju podataka između čvora i aplikacije (**AppSKey**)
- Nema potrebe za razmenom parametara putem "rukovanja"
- Uređaj je spreman za komunikaciju bez ikakve dodatne procedure

OTAA (Over-The-Air Activation)

- Zasniva se na globalno jedinstvenom identifikatoru uređaja
- Obavlja se bežično "rukovanje" (eng. Handshaking) između senzorskog čvora i mreže
- Poruke koje se razmenjuju tokom "rukovanja" u bežičnoj mreži, zaštićene su aplikacionim ključem (**AppKey**)
- Čvor emituje identifikator uređaja (**DevEUI**) i aplikacije (**AppEUI**) u okviru tzv. zahteva za pridruživanjem (eng. Join Request)
- Koncentrator šalje odgovor (eng. Join Accept) koji sadrži:
 - Dinamički dodeljenu adresu uređaja (**DevAddr**)
 - Informaciju pomoću koje senzorski uređaj izvodi ključ za enkripciju u bežičnoj mreži (**NwkSKey**) i ključ za enkripciju podataka između čvora i aplikacije (**AppSKey**)

The Things Network (TTN)

- **The Things Network (TTN)** je najveća i najpopularnija svetska open-source LoRaWAN mreža
- Korišćenje mreže je besplatno u varijanti *The Things Stack – Community Edition*, uz registrovanje korisničkog naloga: <https://account.thethingsnetwork.org/>
- Korisnici imaju mogućnost da sami doprinesu izgradnji mrežne infrastrukture registrovanjem gejtveja na mrežu
- Tehnička dokumentacija i tutorijali: <https://www.thethingsnetwork.org/docs/>

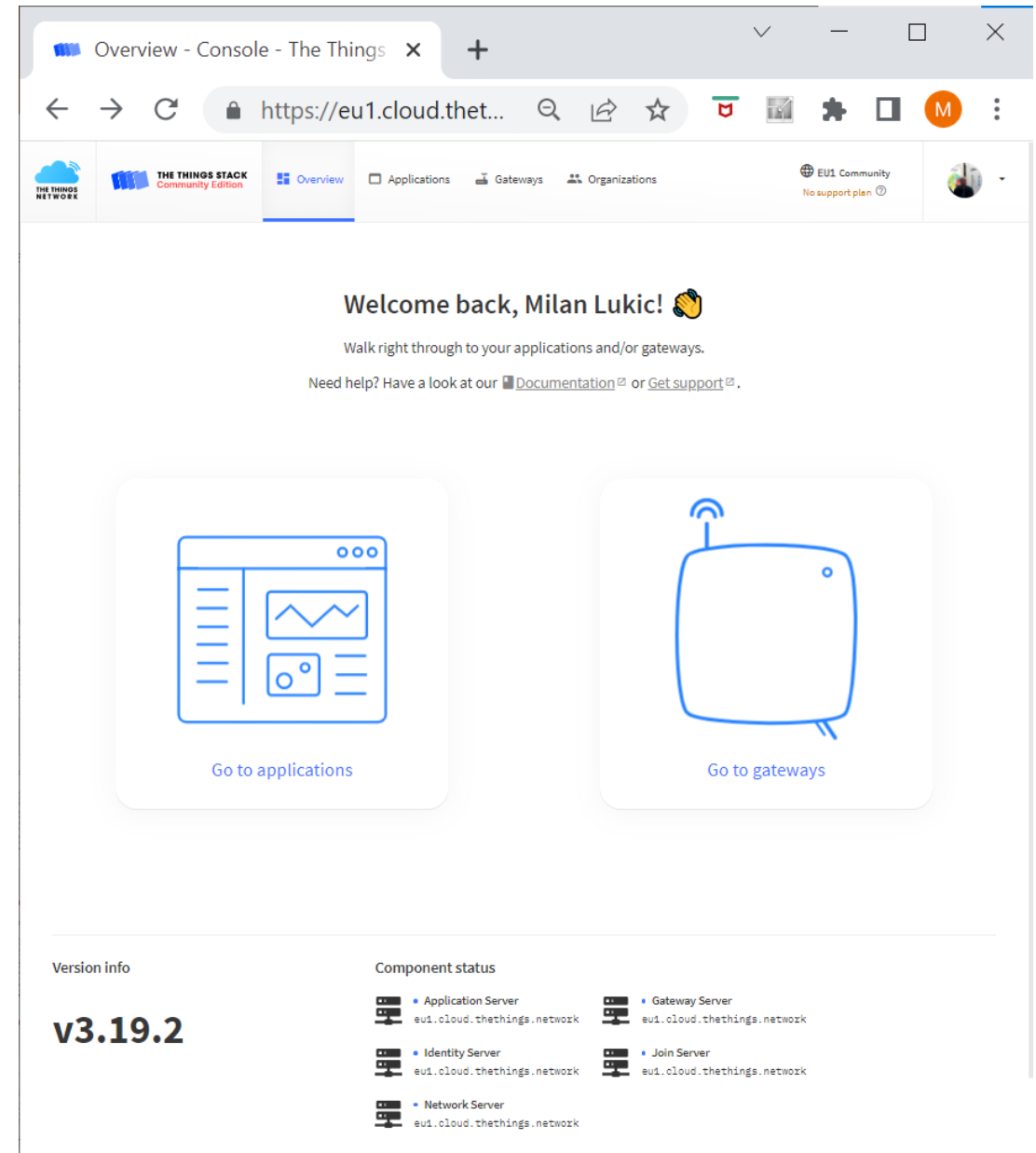
Fantastični gejtveji i gde ih naći?

- Neophodan preduslov za korišćenje LoRaWAN mreže je da se u domuređaja nalazi bar jedan aktivan gejtvej
- U slučaju gejtveja koji je za unutrašnju upotrebu (npr. u stanu korisnika), u urbanim uslovima domet emitovanja dostiže do nekoliko stotina metara
- Mapa sa trenutnim rasporedom gejtveja može se videti na stranici <https://www.thethingsnetwork.org/map>

Kreiranje TTN aplikacije

- Nakon kreiranja korisničkog naloga i logovanja na sistem, potrebno je ući u konzolu (<https://console.cloud.thethings.network/>), izabrati klaster *Europe 1*, a zatim opciju *Go to applications -> Add application*
- Aplikacija u okviru LoRaWAN mreže predstavlja logički entitet za grupisanje uređaja
- Po ulasku u novokreiranu aplikaciju, opcija *Add end device* koristi se za dodavanje novog uređaja. Na raspolaganju su dodavanje nekog od predefinisanih tipova uređaja (*From the LoRaWAN Device Repository*) ili opcija ručnog dodavanja (*Manually*) koja će biti ovde demonstrirana

The screenshot shows the 'Overview - Console - The Things' interface in a browser. The address bar displays 'https://eu1.cloud.thet...'. The navigation menu includes 'Overview', 'Applications', 'Gateways', and 'Organizations'. The main content area features a welcome message: 'Welcome back, Milan Lukic!' with a hand icon. Below the message, it says 'Walk right through to your applications and/or gateways.' and provides links for 'Documentation' and 'Get support'. Two large blue icons are present: 'Go to applications' (a dashboard icon) and 'Go to gateways' (a gateway icon). At the bottom, there is a 'Version info' section showing 'v3.19.2' and a 'Component status' section listing several servers: Application Server, Identity Server, Network Server, Gateway Server, and Join Server, all with status indicators.

Definisanje parametara novog uređaja

- **Frequency plan:** Europe 863-870 MHz (SF9 for RX2 – recommended)
- **LoRaWAN version:** 1.0.3
- **DevEUI:** moguće je ručno uneti proizvoljnu vrednost ili dozvoliti mreži da ga automatski generiše, pri čemu je broj pokušaja ograničen na 50
- **AppEUI (tj. JoinEUI u novijim verzijama protokola):** moguće je ručno uneti, ili popuniti nulama (Fill with zeros)
- **AppKey:** Preporučljivo je automatski generisati vrednost
- **End device ID:** Ova vrednost nije deo protokola, ali je preporučljivo izabrati ime koje će korisniku biti lako razumljivo i prepoznatljivo

The screenshot shows the 'Register end device' page in the The Things Stack Community Edition web interface. The page is titled 'Register end device' and is part of the 'Umrezeni Embedded Sistemi' application. The main content area is divided into several sections:

- Frequency plan:** A dropdown menu showing 'Europe 863-870 MHz (SF9 for RX2 - recommended)'.
- LoRaWAN version:** A dropdown menu showing 'LoRaWAN Specification 1.0.3'.
- Regional Parameters version:** A dropdown menu showing 'RP001 Regional Parameters 1.0.3 revision A'.
- DevEUI:** A text input field containing '01 23 45 67 89 AB CD EF' and a 'Generate' button. A note indicates '7/50 used'.
- AppEUI:** A text input field containing 'B1 6B 00 B5 60 0D B0 0B' and a 'Fill with zeros' button.
- AppKey:** A text input field containing '57 9B 82 27 CF C6 36 D2 C5 5C E6 0C E6 9B 02 30' and a 'Generate' button.
- End device ID:** A text input field containing 'ues-01'. A note below it states 'This value is automatically prefilled using the DevEUI'.
- After registration:** Two radio buttons: 'View registered end device' (selected) and 'Register another end device of this type'.

A blue 'Register end device' button is located at the bottom of the form. The footer of the page includes copyright information: '© 2022 The Things Stack by The Things Network and The Things Industries', language settings (EN), version (v3.19.2), and links to 'Documentation', 'Get support', and 'Status page'.

ESP32 aplikacija

- Unutar Arduino IDE neophodno je instalirati odgovarajuću verziju biblioteke LMIC (*LoRaWAN Mac in C*) koju je moguće preuzeti klikom na [link](#)
- Aplikacija se bazira na primeru *Examples -> LMIC-Arduino -> OTAA*
- U programskom kodu treba izmeniti nizove APPEUI i DEVEUI, tako što se unesu vrednosti u inverznom poretku (little endian) u odnosu na vrednost koja se čita iz TTN konzole

PRIMER:

DevEUI

0xEF, 0xCD, 0xAB, 0x89, 0...

lsb ↔

<>


```
static const u1_t PROGMEM DEVEUI[8]={ 0xEF, 0xCD, 0xAB, 0x89, 0x67, 0x45, 0x23, 0x01 };
```

- Za razliku od APPEUI i DEVEUI, APPKEY je jedini parametar koji je potrebno uneti ne u inverznom, nego u direktnom poretku (big endian)

Aktivacija uređaja i slanje uplink poruke

```
COM16
Send
284159: engineUpdate, opmode=0xc
284196: TXMODE, freq=868100000, len=23, SF=7, BW=125, CR=4/5, IH=0
600658: RXMODE_SINGLE, freq=868100000, SF=7, BW=125, CR=4/5, IH=0
605126: EV_JOINED
605129: engineUpdate, opmode=0x808
605171: TXMODE, freq=867100000, len=26, SF=7, BW=125, CR=4/5, IH=0
921632: RXMODE_SINGLE, freq=867100000, SF=7, BW=125, CR=4/5, IH=0
924167: Received downlink, window=RX1, port=-1, ack=1
924171: EV_TXCOMPLETE (includes waiting for RX windows)
Received ack
```

Autoscroll Show timestamp Both NL & CR 115200 baud Clear output

- Nakon pokretanja programa na ESP32, u konzoli aplikacije (*End devices* -> *End device ID* -> *Live data*), vidljive su sledeće poruke:
 - Zahtev za aktivacijom i potvrda aktivacije
 - Uplink poruka („Hello, world!“), vidljiva u formi hex stringa
 - Downlink poruka (ACK)

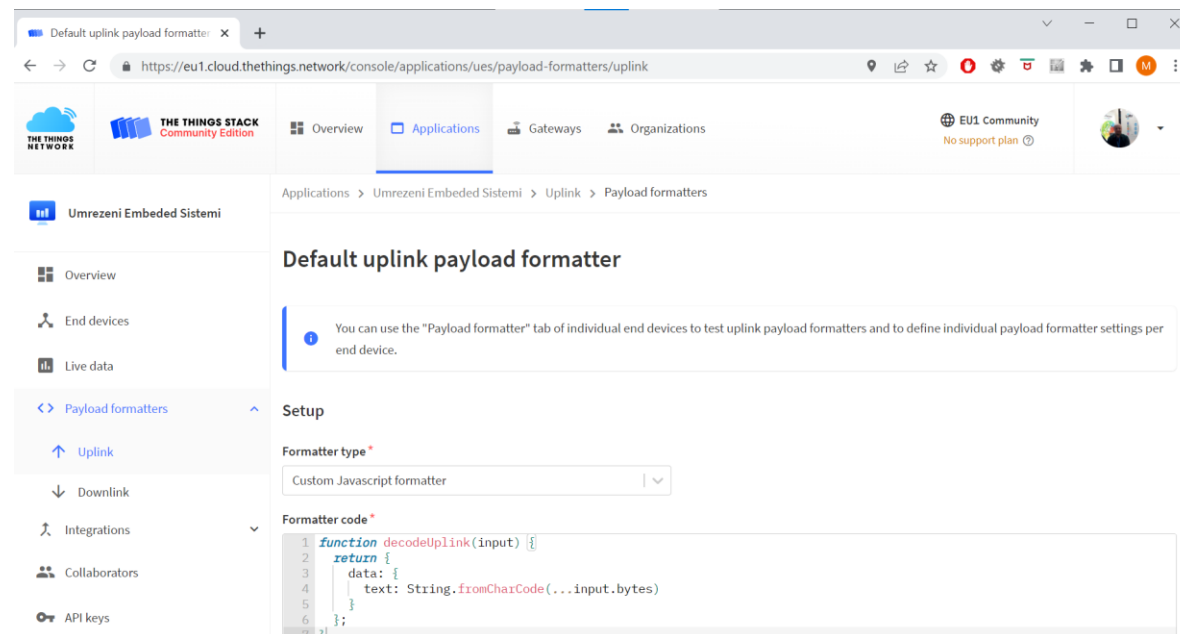
The screenshot shows the 'Live data' page for device 'ues-01' in The Things Stack. The breadcrumb navigation is 'Applications > Umrezeni Embeded Sistemi > End devices > ues-01 > Live data'. The device name 'ues-01' and ID 'ID: ues-01' are displayed. The last activity is noted as 'Last activity 18 minutes ago'. The 'Live data' section is active, showing a table of events. The table has columns for 'Time' and 'Type'. The events listed are:

Time	Type
↓ 14:11:25	Schedule data downlink for... Rx1 Delay: 5
↑ 14:11:25	Forward uplink data message MAC payload: 48 65 6C 6C 6F 2C 20 77 _ <> FPort: 1 Data rate: SF7BM125 SNR: 10.5 RSSI: -75
↑ 14:11:25	Successfully processed dat...
↑ 14:11:21	Forward join-accept message
↻ 14:11:20	Accept join-request
14:11:15	Console: Events cleared The events list has been cleared

Dekodovanje uplink poruke na strani TTN aplikacije

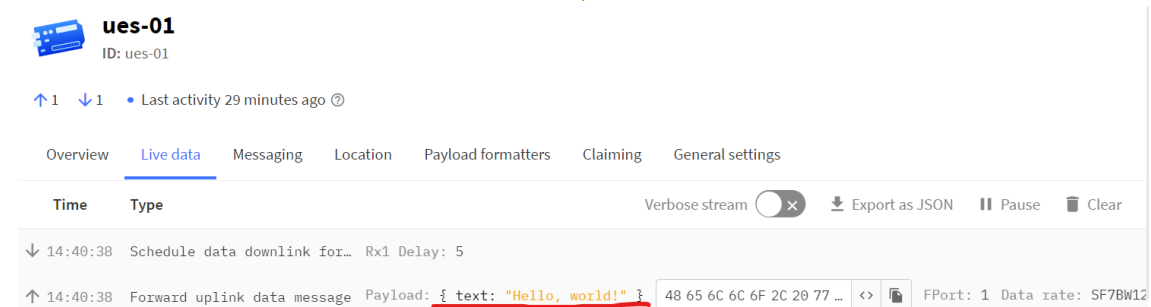
- Poruka koju šalje senzorski čvor može biti u različitim formatima (tekstualni, binarni, JSON itd.)
- U okviru aplikacije, opcija *Payload formatters* -> *Uplink* -> *Formatter type* -> *Custom Javascript formatter* pruža mogućnost dekodovanja primljene poruke pomoću JS funkcije

```
function decodeUplink(input) {  
  return {  
    data: {  
      text: String.fromCharCode(...input.bytes)  
    }  
  };  
}
```


The screenshot shows the TTN console interface for configuring a default uplink payload formatter. The 'Formatter type' is set to 'Custom Javascript formatter'. The 'Formatter code' field contains the following JavaScript function:

```
1 function decodeUplink(input) {  
2   return {  
3     data: {  
4       text: String.fromCharCode(...input.bytes)  
5     }  
6   };  
7 }
```


The screenshot shows the 'Live data' view for a device named 'ues-01'. The 'Live data' tab is selected, and the 'Payload formatters' section is visible. The 'Live data' stream shows a message with the payload: { text: 'Hello, world!' }.

Slanje i obrada downlink poruka

- Downlink poruke mogu se generisati na 2 načina:
 - Iz TTN konzole
 - Eksterno, korišćenjem API poziva
- Usled uplink-centrične prirode LoRaWAN protokola, downlink poruka se ne šalje u trenutku generisanja, nego se smešta u FIFO red koji održava mrežni server. Slanje downlink poruke uvek neposredno prati prijem sledeće uplink poruke
- Kako bi senzorski uređaj prikazivao sadržaj primljenih downlink poruka, potrebno je modifikovati kod unutar funkcije **onEvent**, kao što je prikazano u listingu desno
- Pored toga, dodat je kod kojim se logika periodičnog slanja uplink poruka zamenjuje čekanjem na pritisak tastera PRG na ploči

```
case EV_TXCOMPLETE:
    Serial.println(F("EV_TXCOMPLETE (includes waiting for RX
windows)"));
    if (LMIC.txrxFlags & TXRX_ACK)
        Serial.println(F("Received ack"));
    if (LMIC.dataLen)
    {
        Serial.print(F("Received "));
        Serial.print(LMIC.dataLen);
        Serial.print(F(" bytes of payload: "));

        for(int i = 0; i < LMIC.dataLen; i++)
            Serial.printf("%02X ", LMIC.frame[LMIC.dataBeg + i]);
        Serial.println();
    }
    // Trigger next transmission
    Serial.println("Press PRG button to transmit...");
    while (digitalRead(0));
    os_setTimedCallback(&sendjob, os_getTime()+sec2osticks(1), do_send);
    break;
```

Kreiranje downlink poruke iz TTN konzole

- Downlink poruka se kreira pomoću opcije *Messaging -> Downlink*
- Opcija *Insert Mode -> Replace downlink queue* obezbeđuje da novokreirana poruka bude jedina u redu za slanje
- *Fport* predstavlja port na koji se upućuje poruka; dozvoljena je proizvoljna vrednost u opsegu od 1 do 223
- Opcijom *Payload type* bira se jedan od dva raspoloživa tipa poruke, u ovom primeru u pitanju je binarni string koji se zadaje u formi niza heksadecimalnih okteta
- **Važna napomena:** izbegavati korišćenje opcije *Confirmed downlink*, pošto FW na ESP32 uređaju nije u stanju da izađe na kraj sa njom 😊

The screenshot shows the TTN console interface for scheduling a downlink message. The 'Messaging' tab is active, and the 'Downlink' sub-tab is selected. The 'Schedule downlink' section contains the following fields and options:

- Insert Mode:** Radio buttons for 'Replace downlink queue' (selected) and 'Push to downlink queue (append)'.
 Replace downlink queue
 Push to downlink queue (append)
- FPort*:** A text input field containing the value '42'.
- Payload type:** Radio buttons for 'Bytes' (selected) and 'JSON'.
 Bytes JSON
- Payload:** A text input field containing the hexadecimal string 'BE EF F0 0D'.

Below the payload field, there is a label: 'The desired payload bytes of the downlink message'. At the bottom, there is a checkbox for 'Confirmed downlink' which is unchecked, and a blue 'Schedule downlink' button.

ues-01

ID: ues-01

↑ 3 ↓ 3 • Last activity 17 seconds ago ?

Overview Live data Messaging Location Payload formatters Claiming General settings

Time	Type	Data preview	Verbose stream	Export as JSON	Pause	Clear
↓ 19:49:04	Schedule data downlink for...	FPort: 42 MAC payload: 15 A7 04 BB <> 📄 Rx1 Delay: 5	☐	↓		🗑️
↑ 19:49:04	Forward uplink data message	Payload: { text: "Hello, world!" } 48 65 6C 6C 6F 2C 20 77 ... <> 📄 FPort: 1 Data rate: SF7BW125 SNR: 7.5 RSSI: -7	☐	↓		🗑️
↑ 19:49:04	Successfully processed dat...					
↓ 19:48:52	Receive downlink data mess...	FPort: 42 Payload: BE EF F0 0D <> 📄	☐	↓		🗑️

TTN konzola prilikom slanja downlink poruke

Serijski terminal prilikom slanja downlink poruke

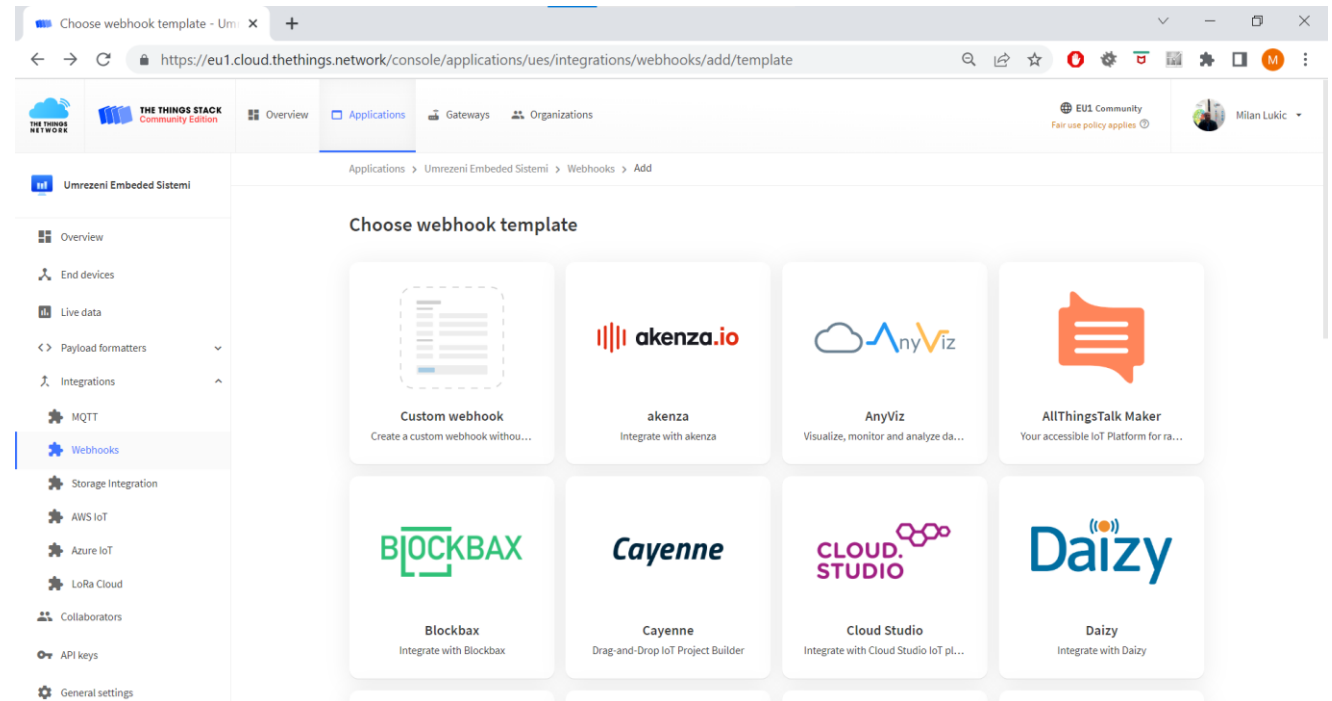


```
COM16
5074289: engineUpdate, opmode=0x800
Send, txCnh1: 3
5136790: engineUpdate, opmode=0x808
5136831: TXMODE, freq=868100000, len=26, SF=7, BW=125, CR=4/5, IH=0
Packet queued
5453293: RXMODE_SINGLE, freq=868100000, SF=7, BW=125, CR=4/5, IH=0
5456150: Received downlink, window=RX1, port=42, ack=1
5456155: EV_TXCOMPLETE (includes waiting for RX windows)
Received ack
Received 4 bytes of payload: BE EF F0 0D
Press PRG button to transmit...

 Autoscroll  Show timestamp Both NL & CR 115200 baud Clear output
```

Integracija TTN aplikacije sa spoljnim serverom

- Pomoću opcije *Integrations* -> *Webhooks* -> *Add webhook* moguće je povezati TTN aplikaciju sa spoljnim serverom ili nekom od IoT platformi (npr. *ThingSpeak* platforma korišćena u vežbi 5)
- Za povezivanje sa spoljnim serverom potrebno je izabrati opciju *Custom webhook*

Parametri integracije

Applications > Umrezeni Embedded Sistemi > Webhooks > Edit

Edit webhook

The Webhooks feature allows The Things Stack to send application related messages to specific HTTP(S) endpoints. You can also use webhooks to schedule downlinks to an end device. Learn more in our [Webhooks guide](#).

General settings

Webhook ID *

ues-server

Webhook format *

JSON

Base URL *

http://199.247.17.15/test.e01

Downlink API key

The API key will be provided to the endpoint using the "X-Downlink-Apikey" header

Request authentication ⓘ

Use basic access authentication (basic auth)

Additional headers

+ Add header entry

Enabled event types

For each enabled event type an optional path can be defined which will be appended to the base URL

Uplink message

An uplink message is received by the application

Join accept

An end device successfully joins the network and starts a session

Downlink ack

A confirmed downlink is acknowledged by an end device

Downlink nack

A sent confirmed downlink fails confirmation by the end device

Downlink sent

A downlink is sent to an end device or multicast group

Downlink failed

A downlink cannot be sent

Downlink queued

A downlink is added to the downlink queue

Downlink queue invalidated ⓘ

The downlink queue is reset due to frame counter mismatch

Location solved

An integration succeeded locating the end device

Service data

An integration emits an event

Save changes

Delete Webhook

Kreiranje tabele u bazi i HTTP endpointa

- U MySql bazi podataka na serveru neophodno je kreirati tabelu **ttn_log** u koju će biti smeštan sadržaj poruka koje stižu sa TTN servera:

```
CREATE TABLE ttn_log (  
  id int NOT NULL AUTO_INCREMENT PRIMARY KEY,  
  ts timestamp NOT NULL DEFAULT CURRENT_TIMESTAMP,  
  payload text NOT NULL  
)
```

Showing rows 0 - 4 (5 total, Query took 0.0004 seconds.)

```
SELECT * FROM `ttn_log`
```

Profiling [Edit inline] [Edit] [Explain SQL]

Show all | Number of rows: 25 | Filter rows: Search this table | Sort by key: None

+ Options

	id	ts	payload
☐ Edit Copy Delete	1	2022-06-02 21:13:11	{"end_device_ids":{"device_id":"ues-01","applicati...
☐ Edit Copy Delete	2	2022-06-02 21:13:19	{"end_device_ids":{"device_id":"ues-01","applicati...
☐ Edit Copy Delete	3	2022-06-02 21:13:35	{"end_device_ids":{"device_id":"ues-01","applicati...
☐ Edit Copy Delete	4	2022-06-02 21:13:53	{"end_device_ids":{"device_id":"ues-01","applicati...
☐ Edit Copy Delete	5	2022-06-02 21:14:01	{"end_device_ids":{"device_id":"ues-01","applicati...

- U folder `/var/www/html/prezime.exx` na serveru dodati datoteku **ttn.php**, sledećeg sadržaja:

```
<?php  
$_POST = file_get_contents("php://input");  
  
$server = "localhost";  
$user = "prezime.exx";  
$pass = "...";  
$db = "db_prezime_exx";  
  
$conn = new mysqli($server, $user, $pass, $db);  
if ($conn->connect_error)  
    die("Connection failed: " . $conn->connect_error);  
  
$sql = "INSERT INTO ttn_log (payload) VALUES ('" . $_POST . "')";  
if ($conn->query($sql) === TRUE)  
    echo "Unos uspesno izvršen!" . PHP_EOL;  
else  
    echo "Greska: " . $sql . $conn->error . PHP_EOL;  
  
$conn->close();  
?>
```


Zadaci za vežbu

1. Dodati u TTN aplikaciju integraciju sa *ThingSpeak* aplikacijom i prikazati podatke u okviru odgovarajućeg widgeta.
2. Dopuniti PHP endpoint tako da iz sadržaja koji stiže sa TTN servera izdvaja korisnu informaciju (očitavanje senzora). Zatim prikazati grafički u front-endu rezultate poslednjih 10 očitavanja.
3. U okviru web stranice realizovane u prethodnom zadatku, dodati formu koja omogućava korisniku unos periode očitavanja senzora, a zatim po unosu posredstvom TTN API-ja šalje informaciju o periodi na uređaj kao downlink poruku.